

EUGENIKA

jednoducho vysvetlené o najdôležitejšom

V tomto článku si povieme o tajomnej vede - **EUGENIKE**, ktorú nacisti používali pri svojich zverských experimentoch a ktorú propagoval bratranec Charlesa Darwina.

Čo je to EUGENIKA

Jednoducho povedané, eugenika – to je selekcia ľudí, ktorej priaznivci si dali za svoj životný cieľ zbaviť ľudstvo javov degenerácie (choroby, zlé sklony, kriminalita) a obdariť ho užitočnými schopnosťami a vlastnosťami, napríklad genialitou, vysokým intelektom atď..

Tu si okamžite všimneme, že sa eugenika rozdeľuje do dvoch typov:

- **Pozitívna eugenika.** Jej cieľom je zvýšiť počet ľudí s vlastnosťami, ktoré spoločnosť považuje za hodnotné.
- **Negatívna eugenika.** Jej úlohou je ničiť ľudí, ktorí sa považujú za psychicky, fyzicky alebo rasovo nepohodlní.

Eugenika má pôvod v Anglicku. V tom čase bol za jej podporovateľa považovaný bratranec Charlesa Darwina, **Francis Galton** – aristokrat a vedec. Za úsvit eugeniky sa považuje začiatok XX. storočia, keď ju široko využívali také rozvinuté štáty ako USA, Dánsko, Švédsko, Nórsko a Fínsko.

Neskôr sa táto veda začala asociovať s nacistickým Nemeckom a zdanlivo stratila na svojej popularite. Poďme si však všetko poporiadku prebrať.

Stručná história eugeniky

Stručne si povieme o histórii eugeniky ako vedy (alebo podľa mienky niektorých – pseudovedy), počnúc érou stredovekého sveta.

Už v stredoveku si pastieri všimli, že ak križíte slabých jedincov, potomkovia budú s najväčšou pravdepodobnosťou slabí. Starogrécky básnik **Theognis z Megary** to preniesol na ľudí: **„Nečuduj sa zhoršovaniu stavu národa, ak je dobré miešané s primitívnym“**.

Plutarchos písal o tom, že v Sparte boli novorodenci zhadzovaní z útesu, ktorí sa nemohli podľa názoru rady starších stať silnými bojovníkmi. Platón vo svojich spisoch tvrdil, že nemá cenu vychovávať deti narodené neplnohodnotným rodičom s vadami. Aristoteles vyzdvihoval podobné názory, že „...štát musí presadzovať zvyšovanie počtu ľudí, ktorých možno považovať za vyššie typy“. Ďaleko aktívnejší vývoj a štúdium eugeniky sa začalo až v XIX. storočí.

V roku 1863 sa Franciz Galton rozhodol študovať, aké javy môžu zlepšiť dedičné vlastnosti potomstva a po šiestich rokoch vydal knihu „Dedičný talent“. Pojem „eugenika“ predstavil až v roku 1883 a tento fenomén nazval „vedou o zlepšovaní vrodenných vlastností ľudského druhu“.

Vtedajšie akademické kruhy Galtona podporovali a eugeniku začali na univerzitách vyučovať ako samostatnú disciplínu. Na začiatku XX. storočia boli v Amerike vydané štúdie, ktoré dokazujú, že štát by mal prijať opatrenia v boji s „degeneráciou rasy“ a začať ju zlepšovať s pomocou selekcií. V štúdiách bola zverejnená analýza niekoľkých amerických rodín pochádzajúcich z predkov asociálov.

Jedným z najznámejších príkladov je rodina „Juk“, ktorá má viac ako 1000 jedincov a 7 generácií. Z nich 300 zomrelo pred dosiahnutím veku dvoch rokov, 310 sa stalo profesionálnymi žobrákmi, 400 invalidnými a 130 išlo do väzenia. Iba 20 ľudí z rodiny „Juk“ získalo povolanie. Podľa výpočtov výskumníkov štát na túto rodinu minul 1,25 milióna dolárov.

Lothrop Stoddard, historik a novinár, uskutočnil ešte rozsiahlejšie štúdie, ktoré viedli k tomu, že mnohé štáty začali presadzovať eugeniku na boj s „ľudskými nerestami“ – začali násilne sterilizovať zločincov, násilníkov a alkoholikov (mimočodom, v niektorých štátoch USA sú doteraz odsudzovaní zločinci, ktorí spáchali závažné sexuálne činy, odsúdení na chemickú kastráciu).

V rokoch 1933 až 1945 boli v Nemecku (aj na území nimi okupovaných štátov) sterilizované všetky „neplnohodnotné osoby“ – komunisti, gayovia, cigáni, židia, slovania a duševne chorí. Spolu s pádom Tretej ríše mala eugenika prestať existovať, ale nestalo sa tak. Jej história pokračovala a veda sa trochu zmenila.

V súčasnosti sa aktívne rozvíja génová terapia, ktorá sa stala akousi transformovanou verziou eugeniky. Génová terapia je medicínsky smer, ktorej účelom je meniť bunky organizmu človeka na liečbu chorôb.

Ak sa v budúcnosti zruší zákaz na genetické zmeny v bunkách, stratí negatívna eugenika svoj zmysel, nebude potrebné vyradiť chybných členov spoločnosti.

Keď veda dokáže nielen „opraviť“ gény, ale ich aj vylepšiť, potom pozitívna eugenika tiež stratí svoj zmysel, pretože sa všetci ľudia stanú „dokonalými“. A práve teraz je vhodné citovať názory odborníkov na tému neobyčajnej vedy.

„Za“ a „proti“, ľudské práva

Tak sa pozrime, aké argumenty predkladajú podporovatelia a odporcovia doktríny:

- **„Za“**. Podľa názoru priaznivcov, hlavný dôvod, prečo eugenika má právo byť v našej spoločnosti, je nasledovný: „vo svete rastie „genetická záťaž“ (súbor nežiadúcich mutácií v genóme človeka). Z tohto dôvodu sa zvyšuje počet potratov a chorých ľudí, ktorí sa dožívajú reprodukčného veku a zanechávajú po sebe potomstvo. Aby sa tomuto zabránilo, je potrebné oficiálne umožniť zmenu genómu nenarodených detí a dospelých.

- „**Proti**“. Silné argumenty majú aj odporcovia eugeniky. Po prvé, dedičstvo pozitívnych a negatívnych príznakov je stále málo pochopené. To znamená, že s určitosťou nevieme, či sa dieťa narodí zdravé alebo choré. Po druhé, ľudia s vrodenými vadami môžu mať vysoký intelekt a môžu byť užitoční pre spoločnosť. Ešte jedným argumentom proti eugenike bolo jej používanie Treťou ríšou na ospravedlnenie svojej brutálnej rasovej politiky a koncentračných táborov.

O nič menej Švédsko prestalo používať nútenú sterilizáciu až v 70tych rokoch minulého storočia a túto praktiku zrušilo iba kvôli feministickému hnutiu, ktoré bolo nešťastné z toho, že ženy (vrátane dospievajúcich dievčat) boli sterilizované v 90% prípadoch.

Následne sa začal zvyšovať počet odporcov eugeniky a v roku 2005 členské štáty Európskej únie podpísali „Konvenciu o biomedicíne a ľudských právach, ktorý zakazuje:

- diskriminovať ľudí na základe genetického dedičstva;
- modifikovať ľudský genóm;
- vytvárať embryá v skúmavkách na výskumné účely.

Pred tým, v roku 2000, taktiež prijali aj „Chartu práv EÚ“, v ktorej sa hovorí a zákaze eugenických praktík. Podobné dokumenty boli taktiež prijaté aj na medzinárodnej úrovni. Príkladom je „Všeobecná deklarácia o bioetike a ľudských právach“.

Populárne mylné predstavy o eugenike

História vedy vyvolala množstvo dohadov a mylných predstáv, ktoré tu stručne zdôrazním:

- Eugenika to je zlo. Závisí to od toho, na aký účel sa používa. Ak sa má zabrániť rodeniu chorých detí, tak je dobrá (ktorá matka nebude šťastná, ak sa jej dieťa narodí bez porúch, plnohodnotným človekom). Pokiaľ ide o ničenie osôb s defektami, potom to je zlé, pretože všetci majú právo na život.
- Eugenika je nacistický vynález. V skutočnosti eugenika vznikla dávno predtým, ako sa v Nemecku k moci dostal Hitler. Čiastočne som to spomenul, keď som o eugenike poskytol krátke historické pozadie.
- Eugenika je kartou množstva šialených vedcov. V skutočnosti to neboli len „šialení vedci“, ktorí sa reálne zaoberajú eugenikou. Zaoberajú sa ňou John Rockefeller mladší, bratranec Charlesa Darwina, Theodor Roosevelt a mnoho ďalších významných osobností.
- Eugenika viac neplatí. V zásade to tak aj je. Ak však vezmeme v prospech eugeniky malé zmeny v génoch ešte nenarodených detí, potom sa takéto prípady stále vyskytujú, napríklad v Číne.
- V bývalých socialistických štátoch neexistovala eugenika. V rokoch 1920 až 1929 existovala Ruská eugenická spoločnosť. Ale ako sami môžete vidieť, jej existencia trvala veľmi krátko.

A na záver ešte niekoľko veľmi zaujímavých informácií.

Zaujímavé fakty a knihy o eugenike

Mnohé z úspechov vedcov eugenikov sa v súčasnosti využívajú v genetickom inžinierstve na korekciu, klonovanie a génovú terapiu genómu oocytov. Singapur a Čína prijali niektoré eugenické prístupy, prijali politiku „Jedna rodina – jedno dieťa“ a prijali ďalšie opatrenia na udržanie počtu a zloženia populácie.

Napríklad predseda vlády Singapuru Lee Kuan Yoo poznamenal, že vzdelané dievčatá z jeho štátu sa vydávajú zriedka, pretože sa muži radšej ženía za chudobné, negramotné indické a malajské ženy. Aby to napravil a zvýšil počet normálnych rodín schopných vychovávať inteligentné a zdravé deti, založil dve manželské agentúry. Prvá sa zaoberá výberom párov medzi mladými vzdelanými ľuďmi a druhá výberom medzi všetkými ostatnými.

Samozrejme, toto je len zlomok informácií o trende eugeniky a ak sa o nej chcete dozvedieť viac, odporúčam vám sa obrátiť na príslušnú literatúru. Medzi knihami o eugenike ako beletriu, tak aj vedeckú literatúru.

Beletrické knihy o eugenike:

- „Brave New World“ od Aldousa Huxleyho. Román popisuje ľudstvo budúcnosti, kde sa ľudia rodia zo „špeciálnych“ fliaš a počas dozrievania plodu sa pomocou alkoholu a iných látok delia na niekoľko kást.
- „Beyond The Boundary“ od Roberta Heinleina. V centre deja románu je americká spoločnosť, ktorej cieľom je vyšľachtiť super človeka.
- „Pondelok sa začína v sobotu“ od bratov Strugatských. Satirické dielo. Vedci z výskumného ústavu „Čarodejníctva a mágie“ vytvoria človeka, „gastrointestinálne neuspokojeného“, ktorý môže konzumovať jedlo v neobmedzenom množstve.

Vedecké knihy o eugenike

- „Eugenika XXI. storočia“ od Johna Glada. Autor rozpráva o histórii vedy a diskutuje o jej budúcnosti.
- „Epocha ničenia človeka“ od Daniela Estulina. Novinár vyšetroje tajné eugenické aktivity predstaviteľov štátov.
- „Ruská eugenika“ od Vladimíra Avdeeva. Spisovateľ zhromaždil vynikajúce diela sovietskych vedcov o eugenike.

Môžeme povedať, že eugenika je pozostatkom minulosti. V podobe, v akej existovala za nacistického Nemecka, už nie je. Spadala pod zákaz mnohých deklarácií a chárt o ľudských právach a v súčasnosti čiastočne zdegenerovala na biomedicínu a genetiku. A o tom, čo sa bude diať ďalej, sa môžeme iba dohadovať.

Dúfam, že tento článok bol užitočný a želim veľa šťastia!

Spracované z rôznych verejne prístupných zdrojov. Názory uvedené v článku sú iba osobnými názormi jeho pisateľa.